

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ
УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ
ТА ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ ХХІ СТОЛІТТЯ:
СИНЕРГІЯ НАУКОВИХ, ОСВІТНІХ
ТА ТЕХНОЛОГІЧНИХ РІШЕНЬ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної
конференції

19 травня 2023 року

У двох томах

Том 1

Видавництво
«Юридика»
2023

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)
Є24

Рекомендовано до друку Вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 3 від 16.06.2023 р.)

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**.

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**.
Матеріали видано в авторській редакції.

Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та
Є24 глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх
та технологічних рішень : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-
практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за загальною редак-
цією С. В. Ківалова. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. –
Т. 1. – 790 с.

ISBN 978-617-8263-39-3

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень». У першому томі збірника містяться наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині в умовах повномасштабного військового вторгнення у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їхньому конституційному вимірі, у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики.

Збірник розраховано на наукових та науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)

ISBN 978-617-8263-37-9 (у 2 т.)
ISBN 978-617-8263-39-3 (т. 1)

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2023

– “the principle of subsidiarity is the basis of the community model of local self-government, as it actually recognizes that the distribution of powers between state power and local self-government follows the «bottom-up» scheme. The priority here remains the right of the territorial community to decide which range of issues should be left to itself, and which should be transferred to the competence of state authorities” [1, p. 121].

It should be suggested to strive for terminological unification in doctrinal literature.

First, it will facilitate interdisciplinary research.

Secondly, it will provide an opportunity to get rid of the artificial “wall off” from the experience of the EU, and will be another confirmation in favor of Ukraine’s choice of the European vector of further state development.

References:

1. Любченко П. М. Муніципальне право України : підруч. Харків : Право, 2019. 512 с.

Key words: human rights, the constitutional status of the individual, implementation of decisions of the European Court of Human Rights, decisions of the European Court of Human Rights, subsidiarity, the principle of subsidiarity.

Ключові слова: права людини, конституційне становище особистості, виконання рішень Європейського суду з прав людини, постанови Європейського суду з прав людини, субсидіарність, принцип субсидіарності.

ВЕДЕНЄВ ДМИТРО ВАЛЕРІЙОВИЧ

*Міжвідомчий науково-дослідний центр з проблем боротьби
з організованою злочинністю при РНБО України,
головний науковий співробітник, доктор історичних наук, професор,
полковник запасу*

СЕМЕНЮК ОЛЕКСАНДР ГЕОРГІЙОВИЧ

*Міжвідомчий науково-дослідний центр з проблем боротьби
з організованою злочинністю при РНБО України,
перший заступник керівника, доктор юридичних наук,
полковник запасу*

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ РОЗБУДОВИ ОРГАНІВ СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ У ВІЙСЬКОВИХ ФОРМУВАННЯХ УКРАЇНИ

«Доктрина інформаційної безпеки України» 2017 року [1] визначила стратегічні комунікації як «скоординоване і належне використання комунікативних можливостей держави – публічної дипломатії, зв’язків із громадськістю, військових зв’язків, інформаційних та психологічних операцій, заходів, спрямованих на просування цілей держави». Станом на 2015 р. в Україні були відсутні офіційні документи із визначення

статусу стратегічних комунікацій (СТК) та стратегічного нарративу як контентного стрижня засад інформаційної діяльності держави, не було сформовано організаційний механізм системи стратегічних комунікацій в Україні. Цілеспрямований розвиток системи СТК в Україні розпочався з 2014 р. – у межах виконання рішень Уельського саміту НАТО та з консультативною й матеріально-технічною допомогою Альянсу, включаючи запровадження загальнодержавного центру стратегічних комунікацій і ситуаційних центрів у складі центральних органів влади. Робудова структур СТК прискорилися Указом Президента України № 555/2015 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 2 вересня 2015 року “Про нову редакцію Военної доктрини України”». Відповідно, у зміст дефініції «стратегічні комунікації» вкладалося скоординоване й належне використання комунікативних можливостей держави – публічної дипломатії, зв'язків із громадськістю, військових зв'язків, інформаційних та психологічних операцій. Документи державної оборонної політики скеровували на розбудову системи стратегічних комунікацій спільними зусиллями МО, ЗС України, інших військових формувань, правоохоронних органів і державних інституцій. Пріоритетною метою визначалося забезпечення інформаційної безпеки України у війнній сфері.

Стратегічний оборонний бюлетень України визначив розвиток СТК одним з основних напрямів удосконалення системи управління Силами оборони. У вересні 2015 р. Україна і НАТО підписали Дорожню карту Партнерства у сфері стратегічних комунікацій, що окреслила такі напрями роботи як творення внутрішньовідомчих та міжвідомчих систем СТК; реалізація національної стратегії СТК в Україні; вдосконалення нормативних документів, що регламентують процес комунікації у структурах безпеки та оборони; підготовка персоналу у галузі зв'язків з громадськістю в оборонних і безпекових структурах [2, с. 99; 3, с. 9].

Особливе значення для унормування СТК у військовій сфері мала «Концепція стратегічних комунікацій Міністерства оборони України та Збройних Сил України» (листопад 2017 р.) [4]. Документ визначав СТК як «скоординоване і належне використання комунікативних можливостей держави: публічної дипломатії, зв'язків із громадськістю, військових зв'язків інформаційних та психологічних операцій, заходів, спрямованих на просування цілей держави», а основними складовими стратегічних комунікацій МО та ЗС України – зв'язки з громадськістю, зв'язки з громадськістю у війнній сфері, публічну дипломатію, інформаційні та психологічні операції.

Враховуючи проблеми оборонного будівництва та особливості сучасного концептуального типу військової конфліктності, документ особливу увагу приділив такому компоненту СТК як інформаційні операції, тобто інтегрованому «використанню можливостей з інформаційного впливу для порушення, зриву, перехоплення або іншого деструктивного впливу на процеси прийняття рішень противником при одночасному захисті власного інформаційного простору». Акцентувалося і на психологічних операціях, «які проводяться за єдиним замислом і планом для здійснення впливу на емоційний стан,

мотивацію, раціональне мислення визначених цільових аудиторій та зміни моделей їх поведінки у спосіб, що сприятиме досягненню політичних і військових цілей України». Передбачалося, що планування та управління інформаційними операціями здійснюватимуть Головне оперативне управління Генерального штабу та Об'єднаний оперативний штаб Збройних Сил України. Психологічні операції відносили до компетенції Командування Сил спеціальних операцій ЗС України. Розвідувальне забезпечення проведення інформаційних заходів покладалося на Головне управління розвідки МО України.

Передбачалася участь в організації дій в інформаційному просторі в мирний час та при проведенні операцій (бойових дій) органів військового управління, командних кадрів та штабів всіх рівнів. У 2016 р., з метою координації роботи органів і підрозділів МО України, задіяних в інформаційній діяльності, створили новий підрозділ – відділ координації стратегічних комунікацій та моніторингу МО України, на який поклали координацію та контроль реалізації СТК в оборонному відомстві та у Збройних Силах, міжвідомчі контакти у сфері СТК. Сформований у вересні 2020 р. Директорат інформаційної політики у сфері оборони та стратегічних комунікацій МО України (правонаступник Департаменту стратегічних комунікацій Міністерства оборони України) [5] перебрав функції участі у формуванні, координації та моніторингу реалізації державної інформаційної політики з питань національної безпеки у военній сфері, сферах оборони і військового будівництва у мирний час та особливий період, забезпечення формування системи стратегічних комунікацій та визначення шляхів її становлення та розвитку в Міноборони, Збройних Силах. Крім того, у 2020 р. у Генеральному штабі ЗС України запровадили Управління стратегічних комунікацій Апарату Головнокомандувача ЗС України.

Органи розвитку стратегічних комунікацій створили і в ряді інших силових відомств. Так, у 2018 р. в МВС України організували відділ стратегічних комунікацій та координації сектору безпеки з питань євроатлантичної інтеграції як самостійний структурний підрозділ Апарату Міністерства внутрішніх справ України. У 2020 р. в Апараті командувача Національної гвардії України (НГУ) виникла служба стратегічних комунікацій Головного управління НГУ [6, с. 13-14]. Дослідники виокремлюють т. зв. «закриту частину» СТК, куди ходять такі компоненти як: *інформаційно-психологічний блок* (інформаційні, психологічні, спеціальні операції); *технічний блок*: кібернетична безпека, протидія в електромагнітному просторі; *воєнний блок*: військово-співробітництво, цивільно-військове співробітництво, документування подій, військові заходи на підтримку публічної дипломатії, безпека операцій, фізичний вплив на інформаційну інфраструктуру, заходи активного впливу на інформаційну сферу противника.

Із впровадженням в Україні концептуального підходу та практичного творення системи СТК (зокрема – як підсистеми сектору безпеки і оборони держави), сама система Страткому стала трактуватися як узгоджена за цілями та стратегічними пріоритетами діяльність державних і недержавних інституцій у сфері стратегічних комунікацій

на засадах інформаційної взаємодії, що складається з мети, ідей, завдань, функцій, принципів і методів та забезпечується переважно інформаційними засобами та методами [7]. Нині одним із провідних напрямів впровадження результатів наукових досліджень в області СТК є їх імплементація в розробку засобів протистояння негативним зовнішнім інформаційно-психологічним впливам як складової гібридної війни, відсічі дезінформації, а також у підготовці та підвищенні кваліфікації військовослужбовців та персоналу органів сектору безпеки і оборони держави з питань стратегічних комунікацій.

Список використаних джерел:

1. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 29 грудня 2016 року «Про Доктрину інформаційної безпеки України». Указ Президента України від 25 лютого 2017 р. № 47/2017. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/472017-21374>
2. Капштик О. В. Характеристика державних механізмів стратегічних комунікацій у секторі безпеки і оборони України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 17. С. 97–101.
3. Вербицька А. М., Савченко В. А., Дзюба Т. М., Кацалап В. О. Система стратегічних комунікацій Міністерства оборони України та Збройних Сил України. *Наука і оборона*. 2017. № 1. С. 9–14.
4. Про затвердження Концепції стратегічних комунікацій Міністерства оборони України та Збройних Сил України. Наказ Міністра оборони України від 22 листопада 2017 р. № 612. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0612322-17#Text>
5. Директорат інформаційної політики у сфері оборони та стратегічних комунікацій Міністерства оборони України. URL: <https://www.mil.gov.ua/ministry/struktura-aparatu-ministerstva/direktorat-informaczijnoi-politiki-u-sferi-oboroni-ta-strategichnih-komunikaczij.html>
6. Кушнір В. О., Іжутова І. В. Історико-ретроспективний аналіз формування та розвитку системи стратегічних комунікацій у секторі безпеки і оборони України. *Військово-науковий вісник*. 2021. № 35. С. 3–17.
7. *Стратегічні комунікації у сфері забезпечення національної безпеки та оборони: проблеми, досвід, перспективи* : І міжнар. наук.-практ. конф., 1 жовт. 2020 р. : тези доповідей / Міністерство оборони України, НУОУ імені Івана Черняхівського. Київ : НУОУ, 2020. 182 с.

Ключові слова: національна безпека, інформаційна безпека, стратегічні комунікації, організаційно-правові засади оборони, правоохоронне будівництво.

Key words: national security, information security, strategic communications, organizational and legal principles of defense, law enforcement construction.

Третякова Тетяна Миколаївна

Соціально-психологічне осмислення явища емоцій 267

СЕКЦІЯ 7

КОНСТИТУЦІЙНИЙ ВИМІР НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ

Терлецький Дмитро Сергійович

Справа Скрипки як уособлення ефективності конституційної
скарги в національному правопорядку. 270

Афанасєва Мар'яна Володимирівна

Мотивована оцінка судом аргументів учасників справи:
конвенційний та національний стандарт 274

Mishyna Natalia

Axiology of the implementation of European court of human rights'
judgements in Ukraine (subsidiarity). 276

**Веденєєв Дмитро Валерійович,
Семенюк Олександр Георгійович**

Організаційно-правові засади розбудови органів стратегічних
комунікацій у військових формуваннях України 279

Кулі-Іванченко Ксенія Костянтинівна

Україна як соціальна держава в умовах воєнного стану. 283

Бальцій Юрій Юрійович

Щодо обмеження прав людини в умовах надзвичайного стану. 285

Панасюк Віта Миколаївна

Особливості конституційного закріплення підстав,
меж та порядку обмеження конституційних прав
та їх співвідношення з дискримінацією. 288

Волкова Дарія Євгенівна

Роль релігійних організацій у реалізації права
на охорону здоров'я 290

Батан Юрій Дмитрович

Запобіжне призначення парламентського права
у контексті людиноцентризму. 292

Ігнатова Анастасія Сергіївна

Генезис поняття «національна меншина». 295

Козирь Дмитро Валерійович

Локальна демократія як загальноєвропейська цінність. 297

Павзюк Анатолій Анатолійович

Окремі проблеми використання е-технологій
при здійсненні народного волевиявлення 300